

WŁADYSŁAW CZAPLIŃSKI: Ruch oporu w Danii 1940–1945 (Modstandsbevægelsen i Danmark 1940–1945). Dansk og engelsk resumé. Wydawnictwa Instytutu Bałtyckiego w Gdańsku nr. 8. Seria Skandynawoznawcza bd. 3. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, Ossolineum, 1973. 203 s. 12 tvl. 28 złoty.

Det er glædeligt, at den fremstående polske historiker, professor Władysław Czapliński (universitetet i Wrocław), har udarbejdet en fremstilling for polske læsere af modstandsbevægelsen i Danmark. Ved arbejdet er det først og fremmest danske kilder og fremstillinger, der benyttes, og skønt krigsbegivenhedernes forløb i Danmark og Polen var såre forskelligt, fremkommer dog et billede fuldt af forståelse for dansk psyke og dansk politisk og demokratisk tradition. Så vidt den ikke specielt sagkyndige anmelder kan se, giver bogen et korrekt og overskueligt billede af begivenhedernes udvikling; der er kun enkelte misforståelser (Frode Jacobsens tidligste karriere og Theresienstadts beliggenhed samt den i Ryvangen begravede polak, L. Masłocha, der ikke var i RAF, men i den danske modstandsbevægelse). Czapliński har i øvrigt siden 1930'erne været interesseret i danske forhold og var 1965 medforfatter af en Danmarkshistorie (*Historia Danii*), men har dog lagt sin hovedindsats i arbejdet med 1600-tallet.

Czapliński har en ret omfattende belæsthed og citerer jævnligt Vilh. la Cour, Mogens Fog, Frode Jacobsen og Kaj Munk. Blandt fremstillingerne spiller Hæstrups værker en betydelig rolle, men adskillige andre standard- og opslagsværker citeres (bibliografi s. 194–195). Den sovjetrussiske historiker A. S. Kans bog om de skandinaviske landes udenrigspolitik under 2. verdenskrig (jfr. Historisk Tidsskrift 12. rk. V, s. 427–430 og s. 571–573) optræder ret hyppigt i henvisningerne, men en enkelt gang betegnes hans opfattelse som »for lettroende« (s. 42 note 10). Advokat Carl Madsens bog *Prawo i Bezprawie*, 1971 (polsk oversættelse af *Vi skrev loven*) nævnes et par gange i noterne, men med tydeligt udtalte forbehold, ligesom han i personregisteret betegnes som advokat og publicist. Det for en østeuropæisk historiker ret ømme punkt, kommunisternes stilling i begyndelsen af krigen, omtales på en afbalanceret måde (»antallet af kommunistiske sympatisører formindskedes efter afslutningen af Ribbentrop-Molotow pagten og især efter udbruddet af den finsk-russiske krig«, s. 65). Kommunisternes senere betydningsfulde rolle i modstandsbevægelsen nævnes i øvrigt jævnligt.

Her og der finder man også interessante vurderinger. Når København slap så billigt fra folkestrejken 1944, skyldes det at Hitler stillede sig anderledes til et germansk folks hovedstad end til Warszawa, de forhadte polakkers hovedstad. Til en vis grad var det også en følge af en forholdsvis fornuftig indstilling hos de tyske ledere i Danmark med Best i spidsen (s. 171).

Det vidner om historieforskningens kår i Polen, at bogen er optaget i Det baltiske instituts serie i Gdańsk og udgivet på det ledende videnskabsforlag, Ossolineum.

JØRGEN STEEN JENSEN

CHRISTIAN TORTZEN: Gilleleje oktober 1943 – under jødernes flugt for nazismen. København, Fremad, 1970. 270 s. Ill. 29,75 kr. Indb. 42,50 kr.

20% af de ca. 6500 danske jøder, der i oktober 1943 undgik at blive ofre for den tyske jødeaktion ved at flygte til Sverige, slap bort via Gilleleje. »Der skrives